Iva Davorija 0009-0006-0111-6410
Jelena Androić 0009-0005-4398-2272
Brigita Miloš 0000-0003-2322-4229

Anonimni porod i „prozori za bebe”: prilog raspravi iz perspektive reproduktivne pravde i političkog liberalizma

- **Anonimni porod i „prozori za bebe”, mehanizmi legalnoga anonimnog napuštanja djece, u svijetu izazivaju kontroverze već više od dva desetljeća.**
- **U Hrvatskoj, raspravu o mehanizmima otvaraju akteri pokreta „za život” 2024. godine kao dio svoje šire agende, slijedeći argumentaciju iz drugih zemalja.**
- **Iz perspektive reproduktivne pravde i teorije političkog liberalizma, u isključivoj verziji javnog uma vođenog načelom reciprociteta, neopravdano je poistovjećivanje anonimnog poroda i „prozora za bebe”.**

I. Davorija
Centar za ženske studije pri Filozofskom fakultetu u Rijeci
iva.davorija@uniri.hr

J. Androić
Centar za ženske studije pri Filozofskom fakultetu u Rijeci
jelena.androic@uniri.hr

B. Miloš
Centar za ženske studije pri Filozofskom fakultetu u Rijeci
bmilos@uniri.hr

© 2026. I. Davorija, J. Androić i B. Miloš. Licencirano pod CC BY-NC-ND 4.0.
https://doi.org/10.17234/9789533793436.05

- **Argumenti u obranu mehanizama legalnog anonimnog napuštanja djece empirijski su neutemeljeni, zanemaruju društveni kontekst reproduktivnog odlučivanja, dio su „za život” agende te otvaraju niz etičkih, pravnih i političkih pitanja.**

Uvod

U listopadu 2025. godine, američki magazin Time u članku naslovljenom „Why Baby Boxes Are Suddenly Everywhere” (hrv. Zašto su „kutije za bebe” odjednom posvuda), donio je veliku priču o grijanim i nadziranim „kutijama za bebe” u kojima je na legalan način moguće anonimno ostaviti dojenče i tako ga predati na usvajanje (Semuels, 2025). Iako u Sjedinjenim Američkim Državama iste postoje još od kraja 90-ih, zajedno sa zakonima koji omogućuju anonimno napuštanje dojenčadi (tzv. zakoni o „sigurnim utočištima”, engl. *„safe haven” laws*), njihov se broj posljednjih godina umnogostručio. U tekstu se to tumači kao odgovor na stanje nakon odluke vrhovnoga američkog suda u slučaju Dobbs protiv Jackson Women's Health Organization iz 2022. kojom su odluke o regulaciji pobačaja vraćene pojedinim saveznim državama. Spomenute se „kutije”, u ovom novom stanju koje obilježava „povećana opasnost od napuštanja dojenčadi” slijedom otežanog pristupa legalnom pobačaju, promoviraju kao mjera za „smanjenje te opasnosti” te „alternativna opcija” ženama koje iz nekog razloga iznose (neželjenu) trudnoću. Danas su kao mehanizam legalnog napuštanja dojenčadi odobrene u 18 saveznih država, uglavnom onih s gotovo potpunom zabranom pobačaja (Semuels, 2025).

Američki je slučaj indikativan zbog najmanje dva razloga. Prvi je brzina kojom je, donošenjem zakona o „sigurnom utočištu”, započeo val ozakonjenja anonimnog napuštanja djece (najprije u Teksasu 1999., a onda i u svim drugim saveznim državama). Drugi se odnosi na recentnu situaciju u kojoj se, istodobno s ograničavanjem pristupa pobačaju, rapidno povećava broj „kutija za bebe”, unatoč izostanku čvrstih empirijskih dokaza o njihovoj učinkovitosti.

Američka je javna rasprava već u prvim godinama legalizacije anonimnog napuštanja djece otvorila niz pravnih, etičkih i političkih pitanja vezanih uz reproduktivna prava, pravo djeteta na identitet, granice roditeljske anonimnosti te ulogu države u regulaciji reproduktivnih odluka i socijalne skrbi, oko kojih društveni konsenzus do danas nije postignut (Dailard, 2000).

Tema anonimnog poroda i „prozora za bebe"[1], što je jedna od hrvatskih inačica termina „kutije za bebe", u Hrvatskoj se snažnije aktualizirala tijekom 2024. i 2025. godine, nakon medijski eksponiranog slučaja napuštenog novorođenčeta te javnih inicijativa za zakonsko priznanje anonimnog poroda i „prozora za bebe". Rasprava je ubrzo uključila medije, organizacije civilnog društva, državne institucije i predstavnike stručne javnosti, pri čemu su se argumentacijski obrasci velikim dijelom podudarali s onima prisutnima u drugim zemljama.

U nastavku donosimo teorijsko-analitički prikaz te javne rasprave u Hrvatskoj, uz korištenje teorijskog okvira reproduktivne pravde i političkog liberalizma. Rad se temelji na interpretativnom prikazu javno dostupnih medijskih objava i kroz njih posredovanih organizacijskih istupa i institucionalnih očitovanja, kao i na relevantnoj literaturi vezanoj uz pitanja reproduktivnih prava i društvene pravde. Cilj je rada rekonstruirati i kroz navedeni teorijski okvir kritički razmotriti argumente i opravdanja potrebe za uvođenjem anonimnog poroda i „prozora za bebe" u hrvatskoj javnoj raspravi te ih smjestiti u širi, primarno europski kontekst rasprava o spomenutim temama.

Doprinos rada sastoji se u analizi recentnoga hrvatskog slučaja te u pokušaju konceptualnog razumijevanja novih fenomena koji se pojavljuju u domaćem javnom prostoru. Ti fenomeni pridonose već poznatim raspravama o pobačaju na nov način, a domaća i regionalna znanstvena i stručna javnost popratila ih je dosad ponajprije iz pravne perspektive.

Rad je strukturiran u tri cjeline. U prvom se dijelu prikazuje osnovni komparativni okvir europskih modela anonimnog i povjerljivog poroda, prakse „prozora za bebe" te glavni argumenti kojima se legitimnost tih praksi dovodi u

1 Uz „prozor za bebe" koriste se i druge inačice: „prozor života", „gnijezdo za bebe", „kutija za bebe", „gnijezdo života". U ovom će radu zbog dosljednosti uglavnom biti korišten termin "prozor za bebe".

pitanje. Također, prvi dio rada obuhvaća i rekonstrukciju razvoja javne rasprave o anonimnom porodu i „prozorima za bebe” u Hrvatskoj. Drugi dio rada predstavlja teorijski okvir reproduktivne pravde i političkog liberalizma koji služi kao osnova s koje se pristupa raspravi. U trećem dijelu kritički se razmatraju dominantni argumenti kojima se u Hrvatskoj (i općenito) opravdava priznanje instituta anonimnog poroda i uvođenje sustava „prozora za bebe”, s posebnim naglaskom na pitanje reproduktivne (ne)pravde i društvenih uvjeta u kojima žene donose reproduktivne odluke.

Istraživački pristup

Ovaj je rad ponajprije teorijski, no argumentaciju i sadržaj daju mu medijske i druge javne objave koje prenose javnu raspravu o anonimnom porodu i „prozorima za bebe” u Hrvatskoj tijekom 2024. i 2025. godine. U radu se fenomeni povezani sa zakonitim ili zakonski toleriranim napuštanjem dojenčadi, poput anonimnog poroda i „prozora za bebe”, ne promatraju samo kao pravni instituti ili oblici socijalne skrbi, nego i kao dio šire društvene i političke rasprave o reproduktivnim pravima, roditeljstvu i odgovornosti države. Stoga javna (hrvatska, a i međunarodna) rasprava posredovana medijima služi kao polazište za razmatranje načina na koji se u suvremenom hrvatskom kontekstu iz drugih zemalja preuzimaju, (nanovo) oblikuju te opravdavaju različiti pristupi pitanju reproduktivne autonomije, zaštite djece i reproduktivne ranjivosti.

Rad se oslanja na javne istupe organizacija i pojedinaca uključenih u raspravu, kroz praćenje njihova prenošenja u vijestima srednjostrujaških medija, te na reportaže i analitičke novinarske tekstove, od početaka javne aktualizacije tih dviju tema u Hrvatskoj. Riječ je o dostupnim, odnosno besplatnim, tekstovima na portalima, koje se pratilo istodobno s razvojem događaja ili naknadnim pretraživanjem, kako bi se dobila cjelovita slika aktera i glavnih narativa. Nadalje, praćeni su i mediji čiji je izdavač udruga U ime obitelji koja u popularizaciji teme ima jednu od vodećih uloga (mrežne stranice udruge, Narod.hr), zatim drugi tematski profilirani mediji poput Hrvatske katoličke mreže, Glasa koncila ili Laudato.hr, mediji glavnim akterima srodnih organizacija kao što je Svjetski savez mladih Hrvatska (Mimladi.hr) te mrežne stranice Udruge Betlehem, također jednog od glavnih aktera. Za rekonstrukciju europskog i američ-

kog konteksta, tema je konzultirana na nekima od svjetskih srednjostrujaških medija kao što je magazin Time, The Guardian, Der Spiegel, DW ili CNE.news. Medijski se napisi koriste ponajprije kao ilustrativni materijal za rekonstrukciju dominantnih argumenata i prijepora prisutnih u javnoj raspravi, a ne kao predmet zasebne empirijske analize medijskog diskursa.

Rad se oslanja i na relevantne pravne dokumente, konvencije i zakone, na empirijska istraživanja te na domaću i međunarodnu znanstvenu literaturu o anonimnom ili povjerljivom porodu, sustavima „prozora za bebe" i reproduktivnim pravima.

Teorijski okvir rada temelji se na konceptu reproduktivne pravde i teoriji političkog liberalizma, u isključivoj verziji javnog uma vođenog načelom reciprociteta, kojima pristupamo hrvatskoj javnoj raspravi o anonimnom porodu i „prozorima za bebe". U radu ne razvijamo teorijski *novum*, nego spomenuta postojeća teorijska polazišta povezujemo u zajednički analitičko-normativni okvir: reproduktivna pravda usmjerava analizu na društvene i institucionalne uvjete reproduktivnog odlučivanja, dok politički liberalizam pruža kriterije za normativnu procjenu javnih politika koje na te odluke utječu, u kontekstu pluralističke liberalne demokracije kakva je Hrvatska.

Osnovni komparativni i pravni okvir anonimnog i povjerljivog poroda te „prozora za bebe" u europskom kontekstu

Anonimni porod predstavlja pravni institut koji omogućuje ženi da rodi bez otkrivanja identiteta, pri čemu se njezino ime ne navodi u službenim evidencijama o rođenju ili se čuva u posebnoj povjerljivoj dokumentaciji. U pravilu se dijete nakon poroda predaje sustavu socijalne skrbi te kasnije može biti dano na posvojenje. U europskim državama ne postoji jedinstven model regulacije anonimnog poroda; u nekim zemljama tajnost se ne uključuje samo kao aspekt postupka posvojenja, nego i u trenutku rođenja (Fenton-Glynn, 2017).

Najpoznatiji primjer anonimnog poroda predstavlja francuski institut *accouchement sous X*, uveden još sredinom 20. stoljeća, koji ženama omogućuje

da rode bez otkrivanja identiteta (Service Public / Direction de l’information légale et administrative, 2025), uz mogućnost da majka naknadno ostavi podatke o identitetu u zatvorenoj omotnici, a dijete ih zatraži nakon punoljetnosti. Francuski je model često navođen kao onaj koji balansira između prava žene na privatnost i prava djeteta na identitet, što je formulacija koju je popularnom učinio predmet pred Europskim sudom za ljudska prava Odièvre v. France (2003), u kojem je podnositeljica slučaja, rođena anonimnim porodom, s punoljetnošću od francuske države zahtijevala podatke o svojoj biološkoj majci. Država joj to uskraćuje, poštujući majčino pravo na anonimnost, pa Odièvre slučaj predaje Europskom sudu za ljudska prava tvrdeći kako je povrijeđeno njezino pravo na privatan i obiteljski život zajamčen člankom 8. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (Council of Europe, 1950), a koji državama nalaže da se u spomenuta pitanja ne miješaju. Sud zauzima stajalište da francuski sustav anonimnog poroda i uskrata informacija od strane države ne predstavljaju povredu članka 8. Konvencije, naglašavajući kako države imaju određeni prostor procjene u balansiranju između prava žene na privatnost i prava djeteta na identitet. Istodobno, Sud naglašava važnost postojanja mehanizama koji omogućuju barem djelomičan pristup informacijama o podrijetlu djeteta, ali i uvažava argument Francuske da anonimnost poroda pomaže u sprečavanju pobačaja i spašavanju života djece koja bi inače bila napuštena u nesigurnim uvjetima (Odièvre v. France, 2003).

Za razliku od francuskog modela potpune anonimnosti, Njemačka 2014. godine uvodi institut povjerljivog poroda (njem. *vertrauliche Geburt*) – identitet majke nije potpuno anoniman, nego se pohranjuje u zaštićenom registru kojem dijete može pristupiti nakon navršene 16. godine života, a važnu ulogu u cijelom postupku ima i savjetovalište (Bundesministerium für Bildung, Familie, Senioren, Frauen und Jugend, 2018).

U Austriji žene mogu anonimno roditi u bolnicama, bez kaznenopravnih posljedica, podržane ujedno i psihosocijalnim mjerama, uz mogućnost opoziva anonimnosti u roku od šest mjeseci (Verein IRHI, n.d.). Primjere nešto drukčijih regulacija možemo pronaći i u Češkoj, Belgiji, Poljskoj, Slovačkoj, Mađarskoj i drugim europskim zemljama (Browne i sur., 2012; Fenton-Glynn, 2017; Navne i Jakobsen, 2021). Pregled regulacije po zemljama donosi i UNICEF-ov ”Pravni atlas registracije rođenja” koji od 2022. godine prati relevantne

zakone o registraciji rođenja ”kako bi se osiguralo da svako dijete ima pravni identitet” (UNICEF, Child Identity Protection, n./d.).

Što se tiče „prozora za bebe”, povijesni oblici ovakvog napuštanja djece postojali su još u srednjem vijeku, kada su se pri samostanima, sirotištima i crkvama nalazili tzv. „kotači za nahočad” (eng. *foundling wheels*; Kreizer, 2025). Danas je pak riječ o nadziranim spremnicima koji funkcioniraju na način da se nakon ostavljanja djeteta aktivira alarm koji obavještava osoblje ustanove pri kojoj je spremnik postavljen, a osoba koja je dijete ostavila u međuvremenu može otići neotkrivena.

„Prozore za bebe” danas poznaje većina europskih zemalja – Austrija, Belgija, Češka, Italija, Latvija, Litva, Mađarska, Nizozemska, Njemačka, Poljska, Slovačka, Švicarska, Velika Britanija, a odnedavno i Hrvatska (Novak i Novak, 2026). Njihov se zakonski status razlikuje ovisno o tome na koji način država (ne) tolerira anonimno ostavljanje djece. Tako u praksi uvjetno postoje zemlje koje su ih legalizirale, primjerice Španjolska ili Austrija (Kruijsse-Brugge, 2024; Navne i Jakobsen, 2021), zemlje koje ih ”toleriraju” ili u kojima djeluju u sivoj zakonskoj zoni poput Njemačke ili Švicarske te zemlje koje nemaju „prozore za bebe” radi nezakonitosti takvog ostavljanja, ali koje nude anonimni porod, kao Francuska (Browne i sur., 2012).

U regionalnom kontekstu, Mađarska je među prvim europskim državama otvorila „prozor za bebe” još 1996., u sklopu bolnice u Budimpešti, iako je sve do 2005. ostavljanje djece smatrano zločinom (Szoboszlay, 2012). Zakon je tada promijenjen tako da se ostavljanje djeteta u „prozoru” smatra izjavom o napuštanju, dok je ostavljanje na bilo kojem drugom mjestu još uvijek ilegalno. U Italiji, gdje je legalno anonimno roditi, 2006. je snažan pokret protiv pobačaja pri bolnicama ponovno uveo tradicionalne „kolijevke života”. Jedna je od njih 2023. izazvala veliku kontroverzu jer su liječnici milanske bolnice, u kojoj je majka dijete ostavila uz popratno pismo, sadržaj tog pisma proslijedili medijima (Carbonaro, 2023).

Iako se kao glavni razlozi uvođenja anonimnih poroda i „prozora za bebe” najčešće ističu zaštita života dojenčadi i sprečavanje njihovog napuštanja na nesigurnim mjestima te zaštita od njihova usmrćivanja, podaci o napuštanju dojenčadi, razlozima za to, podaci o čedomorstvu te konačno o učinkovitosti

mehanizama za anonimno napuštanje, vrlo su oskudni jer su često i nemogući za precizno praćenje (Browne i sur., 2012; Grylli i sur. 2015; Navne i Jakobsen, 2021). Dailard (2000), prateći američki slučaj razvoja zakona o „sigurnim utočištima” zaključuje da su, uzevši u obzir nedostatak empirijskih dokaza ili cjelovitog razumijevanja problematike, zakoni koji omogućuju anonimno napuštanje donošeni kao „lak izlaz” za zakonodavce – jer su „i loše politike bolje od izostanka politika” (Dailard, 2000).

Pravno gledano, što i jest najzastupljenija vrste argumentacije o tim temama, kritičari upozoravaju da su modeli anonimnog ostavljanja djece u suprotnosti s pravom djeteta na identitet i poznavanje vlastitog podrijetla, zajamčenima UN-ovom Konvencijom o pravima djeteta (United Nations, 1989). Problematičnima se ponajprije navode članak 7. u kojem stoji da dijete od rođenja mora imati pravo na ime, državljanstvo i koliko je moguće, znati tko su mu roditelji te članak 8. koji države obvezuje na poštivanje prava djeteta na očuvanje identiteta (Browne i sur., 2012).

Odbor UN-a za prava djeteta u pojedinačnim praćenjima zemalja posljednjih 20-ak godina izražava negativan stav specifično prema „prozorima za bebe” te redovito proziva vlade da prekinu te programe i fokusiraju se na temeljne uzroke napuštanja djece, uključujući planiranje obitelji, odgovarajuće savjetovanje, socijalnu podršku i sprečavanje rizičnih trudnoća (vidjeti United Nations Committee on the Rights of the Child, Concluding Observations, 2011).

Dodatna pravna i etička pitanja mehanizama anonimnog poroda i „prozora za bebe” odnose se na pristup medicinskim informacijama važnima za zdravlje djeteta – poznavanje biološkog podrijetla može imati važnu ulogu u medicinskom kontekstu, primjerice u slučaju nasljednih bolesti ili genetskih dijagnoza, zbog čega potpuno uskraćivanje tih informacija može imati dugoročne posljedice za dijete (Colcelli, 2013). Ističe se i pitanje prava biološkog oca koji u modelima potpune anonimnosti najčešće nema nikakvu mogućnost sudjelovanja u donošenju odluka o djetetu.

Zaključno, u europskom kontekstu ne postoji konsenzus o tome predstavljaju li anonimni porod i sustavi „prozora za bebe” legitimne mehanizme zaštite djece ili problematične oblike institucionalizirane anonimnosti koji dovode u pitanje prava djece i roditelja.

Razvoj javne rasprave o anonimnom porodu i „prozorima za bebe" u Hrvatskoj

U Republici Hrvatskoj pitanje anonimnog poroda i „prozora za bebe" nije zakonski uređeno, a napuštanje djeteta, neovisno o lokaciji i načinu, kažnjivo je Kaznenim zakonom (2011). Poticaj za zakonsko uređenje tog pitanja intenzivirao se u razdoblju od 2024. do 2025. godine, potaknut slučajem napuštenog novorođenčeta u Zaprešiću iz svibnja 2024. godine koji je bio iznimno popraćen u medijima (Knežević Metelko, 2024, 14. svibnja). Udruga U ime obitelji slučaj koristi za javno pismo saborskim zastupnicima i predsjedniku Vlade u kojem se predlaže da se „u najhitnijem roku u saborsku proceduru uputi prijedlog zakona kojim će se trudnicama omogućiti anonimni porod u bolnicama" (Knežević Metelko, 2024, 15. svibnja):

> Uvođenjem mogućnosti anonimnog poroda, odnosno osiguravanjem mogućnosti trudnicama da prilikom poroda ne otkriju podatke niti o sebi niti o ocu djeteta, majkama u teškim psihosocijalnim i materijalnim uvjetima omogućio bi se siguran porod te bi se njima i njihovoj novorođenoj djeci mogla pružiti nužna primarna zdravstvena zaštita, ističu iz udruge. (Knežević Metelko, 2024, 15. svibnja)

Traži se također i da se sve bolnice u Hrvatskoj obvežu na otvaranje tzv. „gnijezda za bebe", gdje bi roditelji mogli ostaviti svoju tek rođenu djecu za koju se ne mogu ili ne žele skrbiti (Knežević Metelko, 2024, 15. svibnja). Zahtjev se tako formira na tvrdnji da će te zakonske izmjene pomoći ženama u teškim psihosocijalnim i materijalnim uvjetima, međutim u nastavku javnog pisma, a ni u kasnijoj komunikaciji prema javnosti, za poboljšanje stanja na taj način ugroženih žena ne predlaže se ništa više od toga.

Tema mogućeg uvođenja anonimnog poroda brzo je zadobila medijsku pozornost pa, primjerice, portal Dnevnik.hr (Vu., 2024), neposredno nakon javnog apela udruge U ime obitelji, u anketi građane pita treba li Hrvatska uvesti anonimne porode, na što njih čak 80% odgovara potvrdno. Ministarstvo zdravstva Republike Hrvatske reagira već 16. srpnja iste godine kad donosi Odluku o osnivanju radne skupine za implementaciju instituta anonimnog poroda u Republici Hrvatskoj (Ministarstvo zdravstva RH, 2024). Rad radne skupine tijekom sljedećih mjeseci nije bio poznat javnosti, da bi u veljači

2025., kad je u Zagrebu otvoren prvi hrvatski „Prozor života”, portal Index.hr pisao tek da radnu skupinu čine predstavnici Ministarstva pravosuđa i uprave, Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike te Ministarstva demografije i useljeništva, kao i predstavnici struke – Hrvatskog društva za perinatalnu medicinu, Hrvatskog društva za ginekologiju i opstetriciju, Klinike za ženske bolesti i porode KBC-a Sestre milosrdnice te KBC-a Zagreb (Žderić, 2025). Tekst na Index.hr-u, kao i neki drugi tekstovi o temi, problematiziraju pritom što je u rad radne skupine uključena samo jedna udruga, U ime obitelji, a nisu uključeni razni drugi dionici kao što je, primjerice, pravobraniteljica za djecu. Do danas nije javno poznato koji su rezultati rada te radne skupine.

U veljači 2025. godine značajnija je vijest svakako bila ona o otvaranju prvog „prozora za bebe”, o čemu je većina srednjostrujaških medija praćenih za potrebe ove analize neutralno ili pozitivno izvještavala. Index Mame (2025) primjerice piše:

> Prozor se nalazi u sklopu samostana Pohoda Marijina, uz kapelu Corpus Domini na Trešnjevci u Mošćeničkoj ulici. Svaka majka može otvoriti prozor i ostaviti dijete bez straha od otkrivanja identiteta. Naime, iako je prostorija za ostavljanje beba opremljena videonadzorom, on ne gleda na ulicu, već isključivo na krevetić, odnosno inkubator s grijanim gelom. U trenutku kada se u njega položi dijete, aktivira se alarm redovnicama u samostanu i na mobitelu Alberte Vrdoljak, predsjednice udruge Betlehem Zagreb. (Index Mame, 2025)

Udruga Betlehem katolička je „za život” organizacija čiji je osnivač fra Marko Kornelije Glogović 1999. javno predstavio svoju viziju spašavanja nerođene djece pred pobačajem. Desetljeće kasnije, nakon otvaranja prvog spomen-obilježja nerođenoj djeci na gradskom groblju u Karlovcu, počeo je razmišljati i kako dodatno pomoći „trudnicama u teškoj životnoj situaciji, siromašnim obiteljima s više djece, žrtvama zlostavljanja u obitelji i drugima u potrebi” (Udruga Betlehem. n. d.) te posljedično formirao udrugu. Njezin rad, i novootvoren „prozor za bebe”, tijekom 2025. javno su u više navrata promovirali odnosno zagovarali iz organizacija poput U ime obitelji, Svjetskog saveza mladih Hrvatska, udruge Hrvatska za život ili na Hodovima za život. Nakon otvaranja „prozora za bebe”, U ime obitelji na svojim mrežnim stranicama primjerice piše da

su ponovili zahtjev ministrici Hrstić iz Ministarstva zdravstva da učini nešto po pitanju izrade zakona o anonimnom prozoru i regulaciji „prozora za bebe" te da su joj skrenuli pozornost „na hvalevrijednu činjenicu da je, unatoč ograničenim resursima, udruga Betlehem prošli tjedan otvorila „Prozor života" čime su „očajnim majkama osigurali mogućnost da anonimno ostave svoje dijete u sigurnim uvjetima, povjeravajući ga brizi države" (U ime obitelji, 2025).

S obzirom na programatsko „za život" usmjerenje spomenutih aktera, treba reći da se u promatranom medijskom korpusu anonimni porod i „prozor za bebe" uglavnom ne predstavljaju eksplicitno kao alternativa pobačaju, nego kao „zaštita života". Život se ponajprije „štiti" od čedomorstva, pa predsjednica udruge Betlehem Zagreb Alberta Vrdoljak prilikom otvaranja „Prozora života" izjavljuje: „Zastrašivali su nas naslovi o čedomorstvima i htjeli smo pružiti ruku, ali i potaknuti sustav da razmisli o rješenjima anonimnih poroda" (Hrvatska katolička mreža, 2025).

Novu dinamiku rasprava poprima krajem lipnja 2025. godine, kad je u „Prozoru života" ostavljeno prvo dijete. Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike tada u medijima objavljuje da je Udruzi Betlehem, nakon provedenog inspekcijskog nadzora iz veljače, već ranije dostavljeno rješenje o zabrani pružanja te – socijalne usluge. Ministarstvo i resorni ministar Marin Piletić naglašavaju da je napuštanje djeteta u Republici Hrvatskoj kazneno djelo te „takve prakse otvaraju prostor paralelnim, nezakonitim oblicima skrbi, što može predstavljati rizik za povredu prava djece koja moraju biti na prvom mjestu" (A. P., 2025). Podcrtava se da u Hrvatskoj već postoji uređen sustav podrške roditeljima koji nisu u mogućnosti brinuti se o djetetu te da „prozor za bebe" stavlja „potrebu roditelja za anonimnošću" ispred prava djeteta na identitet, podrijetlo i odnos s oba roditelja" (na sličnoj je argumentaciji zatvaranje „prozora za bebe" zahtijevala i Ženska mreža Hrvatske, jedan od aktera iz dijela stručne javnosti koji su se očitovali o slučaju; Savić, 2025). Konačno, Ministarstvo je, pozivajući se na članak 276. Zakona o socijalnoj skrbi, u istim medijskim objavama obznanilo da je naložilo Udruzi Betlehem prestanak svih radnji i aktivnosti vezanih za djelovanje i rad „prozora za bebe" otpremom rješenja inspekcije o zabrani pružanja socijalne usluge.

Uslijedila je snažna reakcija zagovornika: Udruga Betlehem u medijima prepričava koliko je uspješan njihov protokol radi kojeg je spašena jedna dje-

vojčica, a koliko je bešćutna reakcija Ministarstva rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike. Ministarstvu pritom poručuju da je „pravo na život temeljno ljudsko pravo nadređeno [...] svim izvedenim pravima, uključujući i pravu na identitet”, pozivajući se na presudu Europskog suda za ljudska prava u slučaju Cherrier protiv Francuske (Danas.hr, 2025). Također, tvrde da rješenje inspekcijskog nadzora, koje nosi zabranu, od Ministarstva nisu dobili. Kontroverzna platforma CitizenGO objavljuje peticiju kojom se od ministra Marina Piletića traži „da se ispriča, obnovi milosrđe i zaštiti život”. U tekstu peticije navodi se i da „Hrvatski kršćanski i *pro-life* glasači budno prate. Oni glasaju, organiziraju se i utječu – izgubiti njihovo povjerenje znači političku katastrofu” (CitizenGO, 2025).

Godinu dana kasnije, „Prozor života” još uvijek postoji u svojoj tehničkoj izvedbi, a Udruga Betlehem na godišnjicu njegova otvaranja, u veljači 2026., javno slavi prvi rođendan (Hađur, 2026).

Iz navedenoga je vidljivo da javna rasprava u Hrvatskoj, po sličnom obrascu kao i u drugim europskim zemljama, otvara niz pravnih i etičkih pitanja, od kojih se neka razmatraju u nastavku teksta.

Reproduktivna pravda i politički liberalizam

Teorijsko-analitički okvir iz kojeg pristupamo raspravi o mehanizmima legalnoga anonimnog napuštanja dojenčadi u Hrvatskoj su koncept reproduktivne pravde i teorija političkog liberalizma. To činimo zbog dvaju međusobno povezanih razloga: prvo, kako bismo fokus rasprave preusmjerile s djeteta koje se anonimno ostavlja na ženu koje se ti mehanizmi ponajviše tiču (jer je ona ta koja donosi dvije reproduktivne odluke – da iznese trudnoću i anonimno ostavi dijete). I drugo, kako bismo, uzimajući u obzir utjecaj tih mehanizama na žene, procijenile opravdanost argumenata iznesenih u njihovu korist. Kontekst je pritom pluralistička liberalna demokracija, kakva je Hrvatska. Razjasnimo i to da, kad u ovom poglavlju govorimo o mehanizmima legalnoga anonimnog napuštanja dojenčadi, većinu vremena mislimo istodobno i na institut anonimnog poroda i na sustave „prozora za bebe” zato što su njihovi zagovaratelji u Hrvatskoj oba koncepta istodobno uveli u javnu raspravu te ih predstavljaju kao objedinjeni

set prava i usluga. Međutim, kao što ćemo kasnije izložiti, pitanje prava na anonimni porod u svakoj svojoj varijanti nije nužno oprečno teorijsko-analitičkom okviru na koji se pozivamo. Zato ovaj tekst u najvećoj mjeri treba promatrati kao odgovor na argumente iznesene od strane zagovaratelja mehanizama legalnoga anonimnog napuštanja dojenčadi u Hrvatskoj, gdje se institut anonimnog poroda i sustavi „prozora za bebe" uzimaju kao objedinjeni set prava i usluga.

Koncept reproduktivne pravde razvijen je tijekom devedesetih godina 20. stoljeća unutar crnoga feminističkog i antirasističkog aktivizma u Sjedinjenim Američkim Državama. Zagovarateljice reproduktivne pravde upozoravaju da formalno postojanje reproduktivnih prava ne znači nužno i mogućnost njihova ostvarivanja, osobito u okolnostima siromaštva, rasizma, nasilja, ekonomske nesigurnosti i ograničenog pristupa zdravstvenoj skrbi (Ross, 2017). Reproduktivna pravda stoga predstavlja širi okvir za razmatranje međusobno povezanih reproduktivnih ljudskih prava: 1) prava na imanje djeteta pod uvjetima po vlastitom izboru, 2) prava na neimanje djeteta korištenjem kontracepcije, pobačajem ili apstinencijom i 3) prava na roditeljstvo u sigurnom i zdravom okruženju bez nasilja od strane pojedinaca ili države (Eggers-Barison i Hayes, 2020).

Iz perspektive reproduktivne pravde, reproduktivne odluke nisu isključivo privatne ili individualne odluke pojedinki, nego su oblikovane društvenim, ekonomskim i institucionalnim okolnostima u kojima osobe žive. Stoga se ne mogu svesti samo na formalnu slobodu izbora, nego uključuju i pitanje društvenih uvjeta koji omogućuju ili ograničavaju mogućnost ostvarivanja reproduktivnih prava. U kontekstu rasprave o institutu anonimnog poroda i sustavima „prozora za bebe" to znači da je potrebno uzeti u obzir okolnosti zbog kojih žena donosi dvije, potencijalno oprečne reproduktivne odluke – da zadrži trudnoću, ali se anonimno odriče djeteta.

Uz koncept reproduktivne pravde, raspravi o opravdanosti argumenata iznesenih u korist mehanizama legalnoga anonimnog napuštanja dojenčadi pristupamo iz teorije političkog liberalizma, točnije ideje političke koncepcije pravednosti Johna Rawlsa (pravednosti kao pravičnosti). Naime, Rawlsova je teorija zamišljena za moderna liberalna demokratska društva čija je glavna značajka pluralizam različitih i često nespojivih moralnih, religijskih ili filozofskih uvjerenja, tzv. sveobuhvatnih doktrina, a kakva je i Republika Hrvatska. Osim zbog tog razloga, teoriju političkog liberalizma držimo opravdanim

primijeniti i na tragu tvrdnje Alexandra Lefebvrea u knjizi *Liberalism as a Way of Life* (2024) kako je liberalizam (kao politička teorija koja stavlja naglasak na moralnu i političku jednakost svih osoba, a ne liberalizam kao ekonomska teorija) zapravo naša svakidašnjica, sustav vrijednosti koji je u zapadnjačkim demokracijama sveprisutan, kako institucionalno tako i u pozadinskoj kulturi, do razine da ga se nerijetko doživljava zdravorazumskim. U tom se kontekstu pojavljuje i rasprava o mehanizmima legalnoga anonimnog napuštanja djece kojom se bavimo u ovom poglavlju.

Kako bi se osiguralo da liberalna demokracija funkcionira kao zajednički projekt među slobodnim i jednakim osobama s ciljem suživota temeljenog na međusobnom poštovanju, rasprava o temeljnim političkim pitanjima – kao što su elementi ustava i pitanja osnovne pravednosti – mora se temeljiti isključivo na političkim vrijednostima koje građani mogu dijeliti bez obzira kojim sveobuhvatnim doktrinama pripadaju, što Rawls još naziva razložnim pluralizmom (Rawls, 2005). Budući da svaka sveobuhvatna doktrina ima svoju koncepciju onoga što smatra istinitim ili ispravnim, osnovna pitanja pravednosti moraju se rješavati u terminima onoga što je politički razložno, a ne onoga što je istinito ili ispravno (Zelič, 2007). Političke su vrijednosti intrinzično moralne, ali su određene liberalnim političkim koncepcijama pravednosti i pripadaju kategoriji političkog. Kao takve sadržavaju tri značajke: prvo, njihova načela primjenjuju se na osnovne političke i društvene institucije; drugo, nisu izvedene ni iz jedne specifične sveobuhvatne doktrine, ali ih svaka može opravdati unutar svog učenja (tzv. preklapajući konsenzus); i treće, mogu se izvesti iz temeljnih ideja koje se smatraju implicitnima u političkoj kulturi ustavnog režima, poput koncepcije građana kao slobodnih i jednakih osoba te ideje društva kao sustava pravične kooperacije (Rawls, 1999). Način na koji političko društvo formulira svoje planove i uređuje svoje ciljeve u poredak prvenstva te u skladu s tim donosi svoje odluke naziva se javni um (Zelič, 2007).

Kako bismo tu teoriju približile konceptu reproduktivne pravde, koju smatramo pitanjem osnovne pravednosti budući da uključuje i temeljna pitanja jednakosti muškaraca i žena, vodimo se teorijom Lori Watson i Christie Hartley (2018) prema kojoj je politički liberalizam nužno i feministički ako prihvatimo isključivu verziju javnog uma vođenog načelom reciprociteta kao institucionalnim temeljem za pravedno društvo. Pod isključivim javnim umom autorice podrazumijevaju moralnu obvezu građana da se u raspravama o temeljnim

političkim pitanjima ne pozivaju na sveobuhvatne doktrine jer to automatski poništava načelo međusobnog poštovanja na kojem liberalne demokracije počivaju. Kriterij kojim se osigurava poštivanje zahtjeva isključivoga javnog uma jest načelo reciprociteta, koje kao normativna i moralna osnova političkog liberalizma nalaže da se u raspravama o temeljnim političkim pitanjima u obzir uzmu nepovoljne društvene okolnosti iz pozadinske kulture koje utječu na status građana kao slobodnih i jednakih, odnosno, da se iskorijene društveni uvjeti dominacije i subordinacije relevantni za demokratsku deliberaciju (Watson i Hartley, 2018).

Reproduktivna pravednost, kao dio osnovne pravednosti unutar okvira političkog liberalizma, traži da država osigura takve institucionalne i materijalne uvjete u kojima niti jedan obrazac reproduktivnog života – imati djecu, ne imati ih ili skrbiti se za njih – ne proizvodi društveni položaj subordinacije nespojiv sa statusom slobodnog i jednakog građanina. Politički liberalizam, kako ga razumiju Hartley i Watson, obvezuje državu da preko svojih zakona reagira ako rodne, ideološke ili religijske norme stvaraju socijalne položaje koji ugrožavaju sposobnost žena̋ da funkcioniraju kao slobodne i jednake građanke. Anonimni porod i „prozori za bebe", u sadašnjem kontekstu rasprave u Hrvatskoj, čine upravo suprotno – zanemaruju cijeli skup nepravednih okolnosti koje stvaraju reproduktivnu nepravdu i rješenje svode na čin poroda, čime osnažuju norme koje ugrožavaju društvenu i političku ranjivost i nejednakost žena̋. Prema tome, mehanizmi za legalno anonimno napuštanje dojenčadi ne mogu se promatrati isključivo kao tehnička ili humanitarna pitanja zaštite djece. Istodobno je riječ i o pitanjima reproduktivne autonomije, društvene jednakosti te organizacije zdravstvene i socijalne skrbi na način da se tu jednakost štiti.

Kritička analiza argumenata za anonimni porod i „prozore za bebe"

Hrvatska rasprava o anonimnom porodu i „prozorima za bebe" dominantno se oblikovala kroz argument zaštite života novorođenčadi i sprečavanja njihova napuštanja ili usmrćivanja neposredno nakon poroda. Ti su mehanizmi najčešće predstavljani kao humanitarni i sigurni mehanizmi pomoći ženama u kriznim situacijama, dok su kritike uglavnom bile usmjerene na pitanje prava djeteta na identitet i odnos prema postojećem sustavu socijalne skrbi.

U ovom dijelu rada analiziramo glavne argumente koji su u hrvatskoj javnoj raspravi izneseni u obranu tih mehanizama. U fokusu nije samo pitanje mogu li isti u pojedinačnim slučajevima spriječiti napuštanje ili usmrćivanje novorođenčadi, nego naglasak stavljamo na širi društveni i politički kontekst u kojem se ta rasprava odvila, uz preusmjeravanje fokusa na žene na koje se te politike ponajprije odnose.

Argumente izvodimo iz pet problema detektiranih u javnoj raspravi i analiziranoj literaturi: 1) neutemeljeno empirijsko opravdanje, 2) zanemarivanja konteksta u kojem žena donosi reproduktivne odluke, 3) instrumentalizacija mehanizama legalnoga anonimnog napuštanja dojenčadi kao dio agende „za život”, 4) redundantnost u odnosu na postojeći sustav socijalne skrbi te 5) niz novih etičkih, pravnih i političkih problema koje bi uvođenje mehanizama za anonimno napuštanje dojenčadi otvorilo.

Neutemeljeno empirijsko opravdanje: pozivanje na problem čedomorstva

Jedan od argumenata kojim se opravdava uvođenje mehanizama legalnoga anonimnog napuštanja dojenčadi u Hrvatskoj jest tvrdnja da čedomorstvo predstavlja ozbiljan društveni problem. U znanstvenom članku Nataše Lucić objavljenom nekoliko mjeseci nakon otvaranja „Prozora života” u Zagrebu, ponavlja se tvrdnja udruge Betlehem kako se suočavamo s velikim brojem čedomorstava te bi zbog toga država trebala osigurati institut anonimnog poroda (Lucić, 2025).

Međutim, u izvoru na koji se Lucić poziva navodi se kako je „zamjetan trend pada počinjenja ovih kaznenih djela”, uz upozorenje na mogućnost postojanja neevidentiranih slučajeva (Valuma, 2009). Također, izvor donosi podatke stare 17 godina (od 1997. do 2009. godine) na temelju kojih se ne mogu donositi zaključci o recentnim trendovima. Osim toga, u trenutačno važećem Kaznenom zakonu Republike Hrvatske (2011) ne postoji kazneno djelo čedomorstva kao zasebno kazneno djelo, dok se usmrćenje djeteta od strane majke nakon poroda spominje u čl. 112. st. 2. Također, broj usmrćivanja i/ili napuštanja djece bilježi se ponajprije u statističkim izvješćima Ministarstva unutarnjih poslova, ali je riječ o relativno rijetkoj te metodološki teško mjerljivoj pojavi, budući da su podaci često agregirani unutar širih kategorija kaznenih djela protiv života i tijela, što dodatno otežava njihovo izdvajanje i interpretaciju.

Riječ je o retoričkom obrascu „manipulacije statistikom", što opisuje i Laury Oaks, u analizi američkih zakona o „sigurnim utočištima" (2015). Oaks pokazuje kako su njihovi zagovornici napuštanje novorođenčadi i rizik smrti novorođenčadi predstavljali kao društveni problem koji zahtijeva hitnu institucionalnu intervenciju, pri čemu su „sigurna utočišta" prikazivana kao očito i moralno nužno rješenje čak i onda kad nije jasno mogu li doista odgovoriti na svaki slučaj napuštanja djece.

Podaci kojima bi se trebala potvrditi ta mjera protiv čedomorstva ili napuštanja novorođenčadi generalno su teško dohvatljivi, a istraživanja rijetka (za primjer, vidi Browne i sur., 2012), tim više što je riječ o praksama koje su po definiciji anonimne.

Prema tome, tvrdnje kako se u Hrvatskoj suočavamo s velikim brojem čedomorstava i napuštanja novorođenčadi nisu podržane dostupnim empirijskim podacima. To nipošto ne znači da pojedinačni slučajevi napuštanja ili usmrćenja novorođenčadi nisu ozbiljni i društveno relevantni. Međutim, iz perspektive oblikovanja javnih politika, važno je razlikovati moralnu i emocionalnu težinu pojedinačnih slučajeva od empirijske tvrdnje da postoji trend koji zahtijeva upravo određenu vrstu institucionalnog odgovora.

Štoviše, neke studije pokazuju da i nakon uvođenja mogućnosti anonimnog poroda i "prozora za bebe", slučajevi napuštanja djece i čedomorstva i dalje postoje. Empirijsko istraživanje Grylli i suradnika (2015) pokazalo je da je ozakonjenje anonimnog poroda u Austriji u inicijalnim godinama mjere dovelo do pada neonaticida, no da su brojke potom ponovno počele rasti, što autorice povezuju s kratkoročnim efektima snažne kampanje za popularizaciju zakona. Istraživanje je pokazalo i to da je pritom porastao broj djece ostavljene u „prozorima za bebe", o kojima su mediji češće izvještavali i djelomično promovirali taj, za dijete i majku rizičniji oblik anonimnog ostavljanja (Grylli i sur., 2015).

Još jedan mogući protuargument glasi da brojka nije presudna: ako se i samo jedno dijete spasi uvođenjem mehanizama legalnoga anonimnog napuštanja dojenčadi, država bi ih trebala priznati i zakonski osigurati. No, takav argument, osim što nije empirijski podržan, pretpostavlja da je spašavanje djeteta jedina vrijednost koju treba uzeti u obzir. Iz teorijske pozicije reproduktivne pravde i političkog liberalizma, zakoni i javne politike ne mogu se opravdavati

isključivo posljedicama za jednu skupinu, u ovom slučaju dojenčad, nego se moraju u obzir uzeti i okolnosti žena koje bi takvim mjerama bile obuhvaćene. Ako se zanemare okolnosti koje žene dovode u stanje reproduktivne ranjivosti, argument zaštite života novorođenčadi samo je jedan od elemenata koje je potrebno uzeti u obzir prilikom procjene opravdanosti politika. Time se otvara i šire pitanje društvenog konteksta u kojem žene donose reproduktivne odluke.

Društveni kontekst reproduktivnih odluka

Jasno je kako reproduktivne odluke podrazumijevaju velike, ponekad teške i konfliktne osobne izbore – treba li imati djecu, ako da, kako imati djecu, što učiniti s djecom nakon rođenja, što je dopušteno tijekom trudnoće ili s fetusom te treba li spriječiti trudnoću ili porod (Francis, 2017). Međutim, za potpuno razumijevanje etičkih problema važno je uzeti u obzir konkretan politički i društveni kontekst unutar kojega žene donose reproduktivne odluke.

Pitanje „Kakve su to okolnosti zbog kojih žena odluči iznijeti trudnoću, ali se potom anonimno odriče djeteta?” smatramo ključnim pitanjem. Razmatranje odgovora na postavljeno pitanje osigurava da prava i sigurnost djeteta ne pretpostavljamo pravima i sigurnosti majke, nego nas tjera da promislimo o društvenim okolnostima koje ženu dovode u stanje reproduktivne ranjivosti. Laury Oaks primjerice napominje kako „pristup legalnom, anonimnom odricanju od novorođenčeta povećava vjerojatnost da su ženu na taj čin prisilili članovi obitelji ili partner, što je povezano s problemima nasilja nad ženama u intimnim odnosima te nedostatkom obiteljske i društvene podrške” (Oaks, 2015: 10-11). Uzmu li se u obzir statistike prema kojima je rodno utemeljeno nasilje jedan od najčešćih oblika diskriminacije u svijetu, pri čemu nasilje nad ženama čini njegov najveći dio (FRA, EIGE, Eurostat, 2024), te da većinu nasilja žene proživljavaju u svojim domovima te od strane intimnih (sadašnjih ili bivših) partnera (Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, 2025), nije nemoguće da je odgovor na pitanje „Kakve su to okolnosti?” taj da su one za ženu nepovoljne.

Podsjetimo, rasprava o mehanizmima legalnoga anonimnog napuštanja djece u Hrvatskoj vodi se na način da se institut anonimnog poroda i sustavi prozora za bebe predstavljaju kao objedinjeni set prava i usluga, odnosno da se priznanjem prava na anonimni porod opravdava legalizaciju „prozora za bebe”. No, to dvoje ne bi nikako trebalo izjednačavati jer imaju bitno različite

posljedice po žene na koje se te mjere odnose, ponajprije u očuvanju njihove reproduktivne autonomije, a onda i u pitanju jednakosti ženâ i muškaraca.

Naime, anonimni ili povjerljivi porod, odnosno porod u bolničkim uvjetima uz zaštitu identiteta rodilje, u većoj mjeri jamči autonomnost ženine odluke o anonimnom napuštanju novorođenčeta te rodiljama omogućuje sigurne uvjete poroda, odnosno istu razinu medicinske skrbi kao i drugim rodiljama, uključujući mogućnost konzultacija, zdravstvenog praćenja i pravovremenih medicinskih intervencija. S druge strane, u slučaju „prozora za bebe" nije moguće sa sigurnošću utvrditi identitet osobe koja ostavlja dijete što otvara pitanja je li dijete majka ostavila kao i pitanje je li majka uopće pristala na to da ostavi dijete. To potvrđuje izvještaj o praksama anonimnog napuštanja djece u Europi (Browne i sur., 2012) koje među ostalim navodi slučaj bolnice u Mađarskoj čiji su djelatnici posvjedočili kako su 15 od 16 djece smještene u "prozore za bebe" u toj bolnici, onamo smjestili – muškarci. Osim toga, u slučaju „prozora za bebe" nemamo nikakve informacije u kakvim su okolnostima rođena djeca koja su u njima ostavljena, kao ni o tome što se događa sa ženama koje se nalaze u delikatnoj psihološkoj, ekonomskoj, socijalnoj ili drugoj životnoj situaciji u kojoj u potpunoj anonimnosti i bez institucionalne podrške iznesu trudnoću, bez ikakvog kontakta sa sustavom zdravstvene ili socijalne skrbi prije ili poslije poroda.

Stoga je za daljnji razvoj ove rasprave iznimno važno institut anonimnog poroda i „prozore za bebe" promatrati odvojeno jer prvi zaista može biti opravdano rješenje za žene koje su zadržale trudnoću, ali su se odlučile odreći djeteta, budući da time država štiti njihovu reproduktivnu autonomiju, dok su potonji problematični jer osnažuju norme koje ugrožavaju društvenu i političku ranjivost i nejednakost ženâ. Iz teorijsko-analitičkog okvira kojim pristupamo ovoj raspravi, opravdano je razmotriti pitanje prava na anonimni porod, ali onda možda više nije ni nužno raspravljati o modelu anonimnog poroda nego o nekom drugom obliku zakonskog priznanja prava ženâ na odricanje od djeteta pod njezinim uvjetima, a u skladu s dobrobiti djeteta.

Zbog toga je neopravdana inicijativa udruge U ime obitelji kad su tražili da se u saborsku proceduru uputi prijedlog za ozakonjenje anonimnog poroda u bolnicama te uvede sustav „prozora za bebe", a onda i u pismu ministrici zdravstva opravdavali svoje zahtjeve tvrdnjom kako će isti „očajnim majkama

osigurati mogućnost da anonimno ostave svoje dijete u sigurnim uvjetima, povjeravajući ga brizi države.” (Narod.hr, 2025). Ti argumenti, osim što anonimni porod i „prozore za bebe” predstavljaju kao objedinjeni set prava i usluga, zanemaruju cijeli skup nepravednih okolnosti koje (re)produciraju reproduktivnu nepravdu i rješenje svode na čin poroda.

Iste probleme Oaks prepoznaje u američkom kontekstu ozakonjenja „sigurnih utočišta” – dok se naglasak stavljao na konačni čin napuštanja djeteta, zanemarivana su pitanja dostupnosti stanovanja, socijalne pomoći, sigurnih kuća, psihološke podrške ili reproduktivne zdravstvene skrbi (Oaks, 2015). Oaks također spominje istraživanje antropologinje Judith Modell provedeno s biološkim majkama koje su planirale posvojenja svoje djece. Iz odgovora sudionica intervjua uočeno je kako su majke govorile o „predaji” i da je taj izraz „označavao prisilu, silu društvenog pritiska koji je onemogućavao donošenje bilo kakve druge odluke” (Modell, 1994, prema Oaks, 2015). Dio hrvatskih organizacija civilnog društva upozoravao je upravo na taj problem ističući kako su osnovni razlozi koji dovode do napuštanja dojenčadi izostanak planiranja obitelji, izostanak savjetovanja, izostanak socijalne podrške za neželjene trudnoće i prevenciju rizičnih trudnoća te izostanak edukacije o reproduktivnom zdravlju i odgovornom roditeljstvu. Umjesto toga, problem se prikazuje kao pitanje individualnog ponašanja ili individualnog moralnog neuspjeha, a ne kao pitanje društvene odgovornosti i institucionalne podrške.

Instrumentalizacija instituta anonimnog poroda i sustava „prozora za bebe” kao dio agende „za život”

U okviru ove rasprave važno je postaviti i pitanje o dostupnosti pobačaja – jednako kao što se valja pitati o okolnostima koje utječu na ženinu odluku da iznese trudnoću, ali se anonimno odrekne djeteta, trebamo se pitati i o okolnostima koje utječu na ženinu odluku da ne prekine trudnoću ako je ona bila neželjena. Iz argumenata koji su izneseni u korist opravdanja mehanizama legalnoga anonimnog napuštanja dojenčadi u Hrvatskoj, moglo bi se zaključiti kako je jedino rješenje za žene koje ne žele ili ne mogu skrbiti o svome djetetu to da ga se odreknu nakon što ga rode, dok je pitanje sprečavanja neželjenih trudnoća posve zanemareno.

Iako je pravo na pobačaj u Hrvatskoj formalno zajamčeno, njegova je dostupnost u praksi značajno ograničena prizivom savjesti, regionalnim razlikama i financijskim preprekama (više u Dobrotić i Gergorić, u ovoj knjizi). Pregledom relevantne literature i praćenjem razvoja rasprave o anonimnom porodu i „prozorima za bebe" u Hrvatskoj, ali i šire, može se primijetiti kako te mehanizme uglavnom zagovaraju protivnici prava na pobačaj, ili oni koji ih vide kao mjeru za smanjenje broja pobačaja. Time se jasnije kontekstualizira djelovanje u ovom poglavlju spomenutih organizacija u sklopu agende „za život", što je detaljnije razrađeno u drugim poglavljima ove knjige, poput Tranfić i Dergić te Gergorić i Vučković Juroš. Također, u poglavljima Milić i Petričušić te Dobrotić i Gergorić detaljnije je objašnjena razlika između formalno zajamčenih reproduktivnih prava i javnopolitičkog i institucionalnog okvira koji omogućuje njihovo ostvarivanje.

Stoga utjecaj aktera koji su u Hrvatskoj pokrenuli postupak legalizacije anonimnog poroda i „prozora za bebe" možemo mjeriti upravo u jačanju onih društvenih uvjeta koji ograničavaju jednakost žena tako što *de iure* pravo na pobačaj čine *de facto* nedostupnim, dok anonimni porod i „prozore za bebe" nude kao parainstitucionalno rješenje za neželjene trudnoće.

Iz perspektive reproduktivne pravde i političkog liberalizma, dužnost je države putem svojih zakona osigurati uvjete u kojima žena može ostvariti svoja reproduktivna prava te su stoga neopravdane one politike koje bi pridonijele diskriminatornim okolnostima zbog kojih je žena to spriječena učiniti. Navođenje žene da iznese trudnoću koju nije htjela, uz obrazloženje kako se djeteta nakon rođenja može odreći, nije opravdano. No, ovdje je opet važno u raspravi razdvojiti anonimni porod od „prozora za bebe" iz prethodno spomenutih razloga. Pravo na anonimni porod, ili neki drugi oblik zakonskog priznanja prava žena na odricanje od djeteta pod njezinim uvjetima, a u skladu s dobrobiti djeteta, može biti opravdano rješenje za žene koje iz svojih moralnih uvjerenja ne žele prekinuti trudnoću, ali se svejedno ne mogu ili ne žele skrbiti o djetetu. Time se naime štiti njihova reproduktivna autonomija i poštuje načelo reciprociteta, osiguravanjem sposobnosti žena da funkcioniraju kao slobodne i jednake građanke. „Prozori za bebe" s druge strane, nisu opravdani jer čine upravo suprotno.

Redundantnost u odnosu na postojeći sustav socijalne skrbi

Sljedeći argument protiv priznanja instituta anonimnog poroda i sustava „prozora za bebe” odnosi se na pitanje njihove redundantnosti u odnosu na postojeći sustav socijalne skrbi i zaštite djece. Naime, u hrvatskom pravnom i institucionalnom okviru već postoje mehanizmi zaštite djece bez odgovarajuće roditeljske skrbi, kao i mehanizmi podrške roditeljima koji nisu u mogućnosti skrbiti o djetetu (Zakon o socijalnoj skrbi, 2022; Obiteljski zakon, 2015).

U postojećem sustavu moguće je pokrenuti postupke posvojenja, privremenog smještaja djece i različitih oblika socijalne podrške, a zakonski okvir uključuje i zaštitu žena koje su izložene nasilju ili drugim oblicima socijalne ugroženosti (Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, 2017). Zbog toga se postavlja pitanje što institut anonimnog poroda i „prozori za bebe” dodaju postojećem sustavu, osim mogućnosti potpune anonimnosti.

Kako smo prethodno navele, ključno je ženama koje ne žele prekinuti trudnoću, ali ne mogu ili ne žele skrbiti o djetetu, omogućiti neki oblik zakonskog priznanja prava na odricanje od djeteta pod njezinim uvjetima, a u skladu s dobrobiti djeteta, bilo ono anonimno ili ne. Problem se stoga ne iscrpljuje u pitanju treba li omogućiti anonimnost, nego širi na to kakav oblik institucionalnog odgovora država razvija prema ženama koje se nalaze u stanju reproduktivne ranjivosti, a da ne reproducira nepovoljne okolnosti u pozadinskoj kulturi koje dovode do reproduktivne nepravde. Ako se umjesto razvoja socijalne podrške, dostupnog stanovanja, zaštite od nasilja, reproduktivne zdravstvene skrbi i podrške roditeljstvu razvijaju paralelni mehanizmi anonimnog odricanja od djece, tada postoji mogućnost da se fokus javnih politika premjesti s uzroka problema na upravljanje njegovim posljedicama.

Pritom ne mislimo kako postojeći sustav socijalne i zdravstvene skrbi nema ozbiljnih problema niti da ženama u kriznim situacijama uvijek pruža adekvatnu zaštitu. Naprotiv, brojni problemi povezani s dostupnošću socijalnih usluga, deinstitucionalizacijom skrbi i podrškom roditeljstvu i dalje opstaju. Međutim, teorijsko-analitički okvir unutar kojeg razmatramo argumente za priznanje mehanizama legalnoga anonimnog napuštanja dojenčadi u Hrvatskoj nalaže da je, umjesto razvoja (para)sustava anonimnog odricanja od djece,

potrebno jačati institucionalne mehanizme koji ženama omogućuju sigurnije uvjete za ostvarivanje reproduktivne autonomije i roditeljstva.

Novi niz etičkih, pravnih i političkih problema

Posljednji set problema uočen iz praćenja rasprave o mehanizmima legalnoga anonimnog napuštanja dojenčadi u Hrvatskoj odnosi se na sukob različitih prava i interesa obuhvaćenih takvim politikama. U sekciji *Osnovni komparativni i pravni okvir anonimnog i povjerljivog poroda te "prozora za bebe" u europskom kontekstu*, predstavile smo osnovne pravne analize koje su se najviše bavile sukobom prava majke na anonimnost i prava djeteta na poznavanje vlastitog podrijetla, koje se ne tiče samo informacija o biološkim roditeljima, nego i informacija važnih za zdravlje djeteta.

Pritom treba istaknuti sljedeće probleme koje mehanizmi za legalno anonimno napuštanje djece mogu proizvesti. Prvi je na tragu nalaza Njemačkog instituta za mlade (Coutinho i Krell, 2011) koji je otkrio da je socijalna služba izgubila trag petini svih beba napuštenih kroz „prozore za bebe" u praćenom razdoblju, što je Njemačku potaknulo da dodatno uredi zakon o povjerljivom porodu, ali i otvorilo prostor za spekulacije o mogućnostima trgovine ljudima. Drugi se problem tiče mogućnosti zlouporabe za prikriveno surogat-majčinstvo. Autorice Busatta i Penasa (2021) ističu da je pravo djeteta na poznavanje vlastitoga genetskog podrijetla, čak i ondje gdje je surogatstvo zakonom zabranjeno, temeljno pitanje identiteta te ima dvostruku ulogu: s jedne strane štiti identitet djeteta rođenog putem surogatstva, a s druge pomaže sudovima da u složenim međunarodnim slučajevima utvrde tko su djetetovi zakonski roditelji, osobito kad zakon nije precizan ili izričito zabranjuje praksu surogatstva (Busatta i Penasa, 2021). Da je taj problem u sudskoj praksi prepoznat, pokazuje primjer iz Ujedinjenog Kraljevstva, B i C protiv D i H iz 2025. godine, u kojem je sud odbio prekogranično posvojenje djeteta od anonimne rodilje iz Nigerije jer britanski zakon izričito zahtijeva dokaz da je surogat-majka dala bezuvjetni pristanak, što nije moguće bez poznavanja njezina identiteta (Luckhurst, 2025). Hrvatsko zakonodavstvo ne priznaje surogat-majčinstvo. Konkretno, prema Zakonu o medicinski potpomognutoj oplodnji (2012), postupak mora uključivati isključivo osobe koje žele biti roditelji, a ne neku treću osobu koja će dijete roditi umjesto njih.

Pitanja instituta anonimnog poroda i sustava „prozora za bebe” zato ne mogu biti svedena isključivo na pitanje zaštite života dojenčadi, nego uključuju i složena pitanja autonomije, identiteta, roditeljstva i društvene odgovornosti. Upravo zbog toga rasprave o mehanizmima legalnoga anonimnog napuštanja dojenčadi ne mogu biti reducirane na jednostavno suprotstavljanje „zaštite života” i „reproduktivnih prava”, nego zahtijevaju šire promatranje društvenih i institucionalnih okolnosti u kojima nastaju reproduktivne ranjivosti i političkih odgovora koje država na njih razvija.

Zaključak

U radu smo analizirale javnu raspravu o anonimnom porodu i „prozorima za bebe” u Hrvatskoj, smještajući je u širi europski i američki kontekst te je propitujući kroz koncept reproduktivne pravde i teoriju političkog liberalizma, posebice isključivu verziju javnog uma vođenu načelom reciprociteta. Pokazale smo da se argumenti zagovaratelja tih mehanizama – iako predstavljeni kao humanitarni i zaštitnički – ne mogu opravdati iz perspektive koja polazi od jednakosti građana i stvarnih uvjeta u kojima žene donose reproduktivne odluke.

Naša analiza upućuje na nekoliko ključnih nalaza. Najprije, pozivanje na čedomorstvo kao gorući društveni problem empirijski je neutemeljeno, a dostupni podaci ne potvrđuju trend rasta koji bi zahtijevao hitnu institucionalnu intervenciju. Potom, zagovornici sustavno zanemaruju društveni kontekst – siromaštvo, nasilje, nedostatak socijalne podrške i ograničenu dostupnost reproduktivne skrbi – koji žene dovodi u stanje reproduktivne ranjivosti. Umjesto da se bave tim uzrocima, predloženi mehanizmi ponuđeni su kao rješenje koje se svodi na sam čin poroda, čime se reproduciraju nepovoljne okolnosti u pozadinskoj kulturi.

Usto, pokazale smo da su mehanizmi legalnoga anonimnog napuštanja dojenčadi u Hrvatskoj dio šire agende „za život”, organizacija koje istodobno zagovaraju restrikciju prava na pobačaj. Time se anonimni porod i „prozori za bebe” instrumentaliziraju kao parainstitucionalna alternativa koja ženama nudi odricanje od djeteta, a ne stvarnu reproduktivnu autonomiju. Na kraju, u odnosu na postojeći sustav socijalne skrbi, ti su mehanizmi u velikoj mjeri re-

dundantni, a istodobno otvaraju nove etičke, pravne i političke probleme – od prava djeteta na identitet, preko mogućnosti manipulacije u svrhu prikrivenog surogat-majčinstva, do pitanja institucionalnog nadzora i odgovornosti.

Pritom smo posebno naglasile da je nužno razlikovati institut anonimnog (ili povjerljivog) poroda od sustava „prozora za bebe". Prvi, uz odgovarajuće zaštitne mehanizme, može predstavljati opravdano rješenje za žene koje iznose trudnoću, ali se ne mogu ili ne žele skrbiti o djetetu, jer im omogućuje siguran porod, zdravstvenu skrb i poštivanje autonomije. „Prozori za bebe", naprotiv, zbog potpune anonimnosti i izostanka ikakvog kontakta sa sustavom, onemogućuju zaštitu prava i majke i djeteta te osnažuju norme koje produbljuju reproduktivnu nejednakost.

Stoga zaključujemo da argumenti u korist uvođenja objedinjenog skupa prava i usluga – kako su predstavljeni u hrvatskoj javnoj raspravi – nisu opravdani iz perspektive reproduktivne pravde i političkog liberalizma. Umjesto razvoja paralelnih mehanizama anonimnog odricanja, država bi trebala ulagati u unapređenje institucionalnih uvjeta koji ženama omogućuju stvarnu reproduktivnu autonomiju: dostupnu i pristupačnu reproduktivnu zdravstvenu skrb, socijalnu podršku, sigurne kuće, deinstitucionaliziranu skrb za djecu te sustavnu prevenciju nasilja.

Konačno, naša analiza pokazuje da se rasprava o anonimnom porodu i „prozorima za bebe" ne može svesti na jednostavnu opoziciju između „zaštite života" i „reproduktivnih prava". Riječ je o složenom društvenom i političkom pitanju koje zahtijeva promišljanje o tome kakvo društvo želimo graditi – ono koje reagira na posljedice kriznih situacija ili ono koje sustavno uklanja njihove uzroke. Ovaj rad predstavlja prilog tom promišljanju, s nadom da će buduće rasprave biti utemeljene na čvrstim empirijskim i normativnim argumentima, a ne na emocionalno nabijenim i institucionalno neprovjerenim rješenjima.

Literatura

A. P. (2025, 24. lipnja). Beba ostavljena u Prozoru života, oglasilo se Ministarstvo. *Dnevnik.hr*. https://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/u-zagrebu-je-na-prozoru-za-zivot-pronadjeno-napusteno-dijete---920618.html

Bartsch, M., Schröder, C. i Windmann, A. (2012, 13. srpnja). Do baby hatches really save lives? *Spiegel International*. https://www.spiegel.de/international/germany/controversy-over-baby-hatches-in-germany-a-844134.html

Browne, K., Chen, S., i Wilke, K. (2012). *Child abandonment and its prevention in Europe*. The University of Nottingham, Institute of Work, Health & Organisations. https://bettercarenetwork.org/sites/default/files/attachments/Child-Abandonment-and-Its-Prevention-in-Europe.pdf

Bundesministerium für Bildung, Familie, Senioren, Frauen und Jugend. (2018). *Information about the act expanding the assistance for pregnant women and regulating confidential birth*. https://www.bzkj.de/resource/blob/127322/04d04d1748e5cf89041ac2190a9f93bb/publikation-vertrauliche-geburt-en-data.pdf

Busatta, L. i Penasa, S. (2021). Biotechnologies, birth and the right to know one's genetic origins. *BioLaw Journal – Rivista di BioDiritto, 1*(S), 187–208.

Carbonaro, G. (2023, 13. travnja). Anonymous births and safe haven baby boxes: Italy's new controversy. *Euronews*. https://www.euronews.com/2023/04/14/anonymous-births-and-safe-heaven-baby-boxes-italys-new-controversy

CitizenGO. (2025, 25. lipnja). Zaštitite bebe, vratite Prozor života. *CitizenGO*. https://citizengo.org/hr/lf/15804-za%C5%A1titite-bebe--vratite-prozor-%C5%BEivota

Colcelli, V. (2013). Anonymous birth, birth registration and the child's right to know their origins in the Italian legal system: A short comment. *Journal of Civil & Legal Sciences, 2*(1), Članak 1. https://doi.org/10.4172/jcls.1000101

Council of Europe. (1950, 4. studenoga). *European convention for the protection of human rights and fundamental freedoms, as amended by Protocols No. 11 and No. 14*. https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_eng

Coutinho, J., Krell, C. i Bradna, M. (2011). *Anonyme Geburt und Babyklappen in Deutschland – Fallzahlen, Angebote, Kontexte*. Deutsches Jugendinstitut e. V. https://www.dji.de/fileadmin/user_upload/bibs/Abschlussbericht_Anonyme_Geburt_und_Babyklappen.pdf

Čunčić, J. (2025). Prozor života kao patent milosrđa: Zašto (ni)je sporan? *Mimladi.hr*. https://mimladi.hr/2025/08/30/prozor-zivota-kao-patent-milosrda-zasto-nije-sporan

Dailard, C. (2000). The drive to enact „infant abandonment" laws—A rush to judgment? *The Guttmacher Report on Public Policy, 1*(4). https://www.guttmacher.org/gpr/2000/08/drive-enact-infant-abandonment-laws-rush-judgment

Danner, C., Pacher, M., Ambach, E. i Brezinka, C. (2005). Anonyme Geburt und Kindestötung in Tirol. *Zeitschrift für Geburtshilfe und Neonatologie, 209*(5), 192–198. https://doi.org/10.1055/s-2005-916172

Dobrotić, I. i Gergorić, M. (2026). Razvoj reproduktivnih prava u Hrvatskoj: između formalne stabilnosti i rastućih nejednakosti u pristupu pobačaju i kontracepciji. U T. Vučković Juroš i M. Gergorić (ur.), *U čije ime? O pobačaju u hrvatskom društvu* (str. 88-121). FF Press.

Ei (2025, 5. veljače). Prozor života. Da ne bi pribjegle čedomorstvu, mi smo dali mogućnost: „Majko, daj mu priliku za život!". *Hrvatska katolička mreža*. https://hkm.hr/vijesti/prozor-zivota-da-ne-bi-pribjegle-cedomorstvu-mi-smo-dali-mogucnost-majko-daj-mu-priliku-za-zivot

Eggers-Barison, M. i Hayes, C. M. (2020). Reproductive justice. U N. A. Naples (ur.), *Companion to sexuality studies* (str. 464–481). Wiley. https://doi.org/10.1002/9781119315049.ch25

Fenton-Glynn, C. (2014). Anonymous relinquishment and baby-boxes: Life-saving mechanisms or a violation of human rights? U K. Boele-Woelki, N. Dethloff, i W. Gephart (ur.), *Family law and culture in Europe: Developments, challenges and opportunities* (str. 185–198). Intersentia; Cambridge University Press.

FRA (European Agency for Fundamental Rights), EIGE (European Institute for Gender Equality) i Eurostat (2024). *EU gender-based violence survey – Key results: Experiences of women in the EU-27*. Publications Office of the European Union.

Francis, L. (ur.). (2017). *The Oxford handbook of reproductive ethics*. Oxford University Press.

Gergorić, M. i Vučković Juroš, T. (2026). Od mijenjanja srca do promjene zakona. Mobilizacija i poruke Hoda za život. U T. Vučković Juroš i M. Gergorić (ur.), *U čije ime? O pobačaju u hrvatskom društvu* (str. 182-216). FF Press.

Grylli, C., Brockington, I., Fiala, C., Huscsava, M., Waldhoer, T. i Klier, C. M. (2015). Anonymous birth law saves babies—Optimization, sustainability and public awareness. *Archives of Women's Mental Health, 19*(2), 291–297. https://doi.org/10.1007/s00737-015-0567-3

Hađur, P. (2026, 10. ožujka). Prozor za ostavljanje beba i dalje radi unatoč zabrani. Pogledajte što smo snimili. *Index.hr*. https://www.index.hr/vijesti/clanak/prozor-za-ostavljanje-beba-i-dalje-radi-unatoc-zabrani-pogledajte-sto-smo-snimili/2769609.aspx

Index Mame (2025, 2. veljače). U Zagrebu je otvoren prvi prozor za ostavljanje neželjenih beba. *Index.hr*. https://www.index.hr/mame/clanak/u-zagrebu-je-otvoren-prvi-prozor-za-ostavljanje-nezeljenih-beba/2638397.aspx

Katinić Pleić, M. (2025, 7. srpnja). Komu smeta „prozor života", tomu život nije svetinja. *Glas Koncila*. https://www.glas-koncila.hr/komu-smeta-prozor-zivota-tomu-zivot-nije-svetinja

Kazneni zakon (2011), *Narodne novine* 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21, 114/22, 114/23, 36/24, 136/25.

Knežević Metelko, K. (2024, 14. svibnja). Prestrašno. U ovaj koš za smeće netko je odbacio novorođenče, našli ga mladići. Doktorica: „Beba je bila stara najviše dva sata". *Telegram.hr*. https://www.telegram.hr/vijesti/prestrasno-u-ovaj-kos-za-smece-netko-je-odbacio-novorodence-nasli-ga-mladici-doktorica-beba-je-bila-stara-najvise-dva-sata

Knežević Metelko, K. (2024, 15. svibnja). Udruga Željke Markić zahtijeva hitno uvođenje anonimnih porođaja i otvaranje gnijezda za bebe. *Telegram.hr*. https://www.telegram.hr/politika-kriminal/udruga-zeljke-markic-zahtijeva-hitno-uvodenje-anonimnih-porodaja-i-otvaranje-gnijezda-za-bebe

Kreizer, N. (2025, 8. travnja). 25 godina prozora koji spašavaju život djece. *Deutsche Welle*. https://www.dw.com/hr/25-godina-prozora-koji-spa%C5%A1avaju-%C5%BEivot-djece/a-72168674

Kruijsse-Brugge, J. L. (2024, 13. veljače). Why mothers leave their child behind in a „baby box". *Christian Network Europe*. https://cne.news/article/4113-why-mothers-leave-their-child-behind-in-a-baby-box

LaudatoTV, i T. M. (2025, 6. svibnja). Deseti Hod za život u Zagrebu: „Izaberi život! I majku i dijete!". *Laudato.tv*. https://laudato.hr/vijesti/najave-dogadaja/deseti-hod-za-zivot-u-zagrebu-izaberi-zivot-i-majku-i-dijete

Lucić, N. (2025). Anonimni porod – treba li nam zakonsko uređenje? *Pravni vjesnik, 41*(4), 25–50.

Luckhurst, K. (2025, 17. studenoga). Theis J gives warning about potential pitfalls of anonymous surrogacy in Re B and C v D [2025]. *No5 Barristers' Chambers*. https://www.no5.com/2025/11/theis-j-gives-warning-about-potential-pitfalls-of-anonymous-surrogacy-in-re-b-and-c-v-d-2025/

McGuinness, S. i Widdows, H. (2017). Access to basic reproductive rights: Global challenges. U L. Francis (ur.), *The Oxford handbook of reproductive ethics* (str. 58–77). Oxford University Press.

Milić, P. i Petričušić, A. (2026). Pravna analiza prekida trudnoće u Republici Hrvatskoj. U T. Vučković Juroš i M. Gergorić (ur.), *U čije ime? O pobačaju u hrvatskom društvu* (str. 60-86). FF Press.

Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske (n.d.). *Višegodišnji pregledi osnovnih pokazatelja javne sigurnosti u RH*. https://mup.gov.hr/pristup-informacijama-16/statistika-228/statistika-mup-a-i-bilteni-o-sigurnosti-cestovnog-prometa/visegodisnji-pregledi-osnovnih-pokazatelja-javne-sigurnosti-u-rh/287331

Ministarstvo zdravstva Republike Hrvatske (2024, 16. srpnja). *Odluka o osnivanju Radne skupine za implementaciju instituta anonimnog poroda u Republici Hrvatskoj*. https://zdravlje.gov.hr/UserDocsImages/2024%20Objave/Odluka-Radna%20skupina%20za%20implementaciju%20instituta%20anonimnog%20poroda%20u%20RH.pdf

Narod.hr (2025, 6. veljače). U ime obitelji ministrici zdravstva: Osigurajte anonimni porod i gnijezda za bebe. *Narod.hr*. https://narod.hr/hrvatska/u-ime-obitelji-ministrici-zdravstva-osigurajte-anonimni-porod-i-gnijezda-za-bebe

Navne, L. i Jakobsen, M. (2021). Child abandonment and anonymous surrendering of babies: Experiences in ten high-income countries. *Vulnerable Children and Youth Studies, 16*(3), 195–205. https://doi.org/10.1080/17450128.2020.1861400

Net.hr (2025, 25. lipnja). Pravo na život iznad svega: Ministarstvo šokiralo udrugu Betlehem nakon spašavanja napuštene bebe: „Nismo dobili nikakvu zabranu”. *Net.hr*. https://net.hr/danas/vijesti/ministarstvo-sokiralo-udrugu-betlehem-nakon-spasavanja-napustene-bebe-nismo-dobili-nikakvu-zabranu-ece0fd23-51b5-11f0-be08-9600040c8f8e

Novak, S. i Novak, A. (2026). The baby hatch at the crossroads of human rights. *Review of European and Comparative Law, 64*(1), 87–102. https://doi.org/10.31743/recl.19141

Oaks, L. (2015). *Giving up baby: Safe haven laws, motherhood, and reproductive justice*. New York University Press.

Obiteljski zakon (2015), *Narodne novine* 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23.

Odièvre v. France (odl.) (2003, 13. veljače), *European Court of Human Rights* 42326/98. https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-60935

Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova. (2025). *Izvješće o radu Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova za 2025. godinu*. https://www.prs.hr/application/uploads/Izvjes%CC%8Cc%CC%81e_PRS_2025.pdf

Rawls, J. (1999). The idea of public reason revisited. U S. Freeman (ur.), *Collected papers* (str. 573–615). Harvard University Press.

Rawls, J. (2005). *Political liberalism*. Columbia University Press.

Ross, L. J. i Solinger, R. (2017). Reproductive justice: An introduction. U R. Solinger, K. M. Bridges, i R. Tapia Zakiya (ur.), *Reproductive justice: A new vision for the twenty-first century* (str. 1–8). University of California Press.

Savić, J. (2025, 12. veljače). „Prozor” mora pasti! *H-alter*. https://h-alter.org/ljudska-prava/prozor-mora-pasti

Semuels, A. (2025, 8. listopada). Why baby boxes are suddenly everywhere. *Time*. https://time.com/7299476/baby-box-infant-abandonment/

Service Public / Direction de l’information légale et administrative. (2025, 18. ožujka). *Accouchement sous X*. https://www.service-public.gouv.fr/particuliers/vosdroits/F3136

Szobolszlay, A. (2012, 11. lipnja). „Baby boxes” polarise Hungary. *The Guardian*. https://www.theguardian.com/world/2012/jun/11/baby-boxes-polarise-hungary

Tranfić, I. i Dergić, V. (2026). Motivacije i strategije hrvatskih antirodnih aktivista protiv pobačaja. U T. Vučković Juroš i M. Gergorić (ur.), *U čije ime? O pobačaju u hrvatskom društvu* (str. 152-181). FF Press.

Udruga Betlehem. (n.d.). *O udruzi Betlehem*. https://www.betlehem.hr/hr/2/O+udruzi+Betlehem

U ime obitelji (2025, 7. veljače). U ime obitelji ministrici zdravstva: Osigurajte anonimni porod i gnijezda za bebe. *U ime obitelji*. https://uimeobitelji.net/u-ime-obitelji-ministrici-zdravstva-osigurajte-anonimni-porod-i-gnijezda-za-bebe

UNICEF, Child Identity Protection. (n.d.). *Legal atlas on birth registration*. https://www.child-identity.org/legal-atlas-landing

United Nations (1989). *Convention on the rights of the child*. https://www.unicef.org/child-rights-convention/convention-text

United Nations Committee on the Rights of the Child (2011, 4. kolovoza). *Concluding observations of the Committee on the Rights of the Child, Czech Republic* (Doc. CRC/C/CZE/CO/3-4). https://hrlibrary.umn.edu/crc/czech2011.html

Valuma, G. (2009). Kriminalističko istraživanje kaznenog djela čedomorstva: Primjeri iz prakse. *Policija i sigurnost, 18*(4), 517–531. https://hrcak.srce.hr/79371

Verein IRHI – Initiative zur Information über Reproduktive Gesundheit (n.d.). *Anonyme Geburt*. https://anonymegeburt.at

Vu., D. (2024, 15. svibnja). Hrvati se izjasnili oko uvođenja anonimnih porođaja: Pogledajte rezultate ankete. *Dnevnik.hr*. https://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/anketa-dnevnika-nove-tv-treba-li-hrvatska-uvesti-anonimne-porodjaje---848701.html

Watson, L. i Hartley, C. (2018). *Equal citizenship and public reason: A feminist political liberalism*. Oxford University Press.

Zakon o socijalnoj skrbi (2022), *Narodne novine,*18/22, 46/22, 119/22, 71/23, 156/23, 61/25.

Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji (2017), *Narodne novine* 70/17, 126/19, 84/21, 114/22, 36/24 .

Zelič, N. (2007). Javni um i pravo na pobačaj. *Politička misao, 64*(2), 55–69.

Žderić, L. (2025, 16. veljače). O anonimnom porodu odlučivat će Markić i država. Pravobraniteljica: Mi nismo pozvani. *Index.hr*. https://www.index.hr/vijesti/clanak/o-anonimnom-porodu-odlucivat-ce-markic-i-drzava-pravobraniteljica-mi-nismo-pozvani/2642441.aspx